

Invulling groene zone thv blikfabriek, Hoboken

©Jan Werk

Algemeen – situering project :

Gelegen tussen de Weerstandslaan en Hendriklei aan de oude Lemmerz-site te Hoboken ligt een groene zone. Deze zone is enkele decennia niet gebruikt of beheerd en is van een nat grasland geëvolueerd naar een verboste zone met rietveld.

Situatie 2020

Situatie 1971

Deze zone is verdeeld in enkele percelen; waarvan enkele privé-eigenaars en projectontwikkelaar DCB, die plannen heeft met de oude Lemmerz-site en aanpalende gronden om moderne huisvesting in combinatie met park en recreatie te ontwikkelen.

Situatie 2016

Concreet gaat het over zones 16 – 21 : Families Vits, Schunzelaar, Borms, Ballon, De Rem en Janssens.

Zone 15 : Belmedis NV (distributie medicijnen)

Zone 22 : AG Vespa (blauwe zone)

De zone blauw afgelijnd (22) is een zone die door de blikfabriek als recreatie wordt ingevuld, gedurende de overeenkomst met DCB, deze zone bevat een grote en dikke betonplaat. De groen afgelijnde zone is een stuk waardevolle natuur. Het is tevens een bufferzone van grondwater voor huidige en toekomstige bewoning.

Situatie 2020 : deels zijn de 'familiale gronden' in aankoop of onderhandeling bij DCB.

Oorspronkelijk passeerde de Hollebeek deze zone, momenteel stroomt de Hollebeek tot aan de Zwaantjes, vanaf daar wordt ze via ondergrondse buizen geleid naar het riolennetwerk. Deze ingreep zorgt voor minder watertoevoer en is het gebied nog enkel afhankelijk van hemelwater, wat wil zeggen dat dit natte, ecologisch gebied stilaan uitdroogt, indien er geen oplossing wordt gevonden om de waterhuishouding op een voldoende hoog niveau te brengen.

De oude Lemmerz site wordt vandaag in bruikleen gegeven aan het project “Blikfabriek” door DCB. De Blikfabriek vertegenwoordigt een actief en sociaal huis tussen een stuk nieuwe stad en vergeten arbeiderswijken. 30.000 vierkante meter wordt en is reeds getransformeerd tot een innovatief centrum voor ondernemende mensen, een broedplaats vol creativiteit en een lokaal nest met ruimte voor buurtinitiatief, cultuur en sport. De grote loodsen worden omgebouwd tot een tijdelijke socio-culturele actieve ontmoetingsplaats voor een breed publiek. Het gehele aanbod van activiteiten en verbindingen wil in het sociale buurtweefsel inbreken.

Naast de loodsen bevindt zich een groen terrein, dat jaren onaangeroerd is gebleven. De afgelopen jaren hebben soorten als haagbeuk, zachte berk, Amerikaanse vogelkers, wilg, Europese en Amerikaanse eik, een groot deel van de originele natte graslanden gekoloniseerd. Hierdoor komt er veel schaduw op de graslanden en de bladval heeft gezorgd voor een bijkomende verruiging.

Doel :

Dit stuk natuur laten ademen en winnen aan levenskwaliteit en biodiversiteit

In aanloop van de verdere ontwikkeling van deze gronden, wil de lokale Natuurpuntafdeling zich graag ontfermen over dit groene stuk.

Op termijn wordt deze zone vermoedelijk als park/recreatie ingevuld, omringd door huisvesting.

Een basic natuurbeheer door vrijwilligers voor en door de buurt is een win-win situatie voor (stads)natuur en de verder ontwikkeling van de site.

Door het maaien, verwijderen van exoten en omgevallen bomen, stimuleren van inheemse fauna en flora worden al werken uitgevoerd die zowel nuttig zijn voor natuur en DCB.

Tevens stuurt stad Antwerpen aan op perceeloverschrijdende samenwerking.

Hoe wil Natuurpunt dit aanpakken ?

Verdere verbossing tegengaan en op deze manier het originele “natte grasland” te laten ademen en opnieuw te ontwikkelen tot waterbuffer.

Aangezien de oorspronkelijke bewatering enkel uit regenval komt, kan er gestreefd worden naar behoud van het gegroeide rietveld en behoud van inheemse bomen en flora.

Zodoende wordt dit gebied aantrekkelijk voor amfibieën, kleine zoogdieren en allerhande vogels. Met dit plan kan er een ruime biodiversiteit ontstaan op een relatief kleine oppervlakte.

In dezelfde beweging “het beleefbaar” maken van deze ingesloten groene ruimte voor (nieuwe) buurtbewoners, bezoekers blikfabriek en natuurliefhebbers.

Ter inspiratie en vergelijking lopen mooie projecten in het Antwerpse Rivierenhof en Schoonselhof waar deels aan parkbeheer en deels aan natuurbeheer wordt gedaan door zowel stadsdiensten als Natuurpunt.

Rol van natuurpunt

Natuurpunt is een vzw die steunt op vrijwilligers en vrijwilligerswerking.

Natuurpunt beheert in Hoboken waardevolle percelen om de natuur opnieuw volop kansen te geven, zoals de Hobokense polder, Tarzanboskes en Hollebeekvallei.

De site aan de blikfabriek is een verruigd grasland met verbossing, met onderstaand beheerplan kan dit stuk natuur waardevoller en biodiverser worden met behoud van zijn ecologische waterbuffer. Natuurpunt wil dit stuk graag beheren en zo de basis leggen voor een stuk rijke natuur in stadsomgeving.

De bedoeling is om op deze site een vrijwilligerswerking uit te bouwen voor en door de buurt en met de kennis en hands-on mentaliteit van de Hobokense natuurpuntafdeling. Natuurpunt kan beschikken over een stevig lokaal en nationaal netwerk en materiaal om beheerwerken uit te voeren tijdens de concessie van de blikfabriek, en uiteraard ook graag in latere projecten.

- Beheerplan

1. Exoten verwijderen

Exotische en invasieve planten verwoesten het landschap en ecologisch evenwicht. Ze geven geen kans om inheemse soorten te laten ontwikkelen zodat er een monocultuur ontstaat, met zware gevolgen voor de biodiversiteit.

Japanse duizendknoop : grote aanwezigheid op de drogere stukken, grenzend aan blikfabriek, achterzijde cantin.

Amerikaanse vogelkers : in beperkte mate in de nattere stukken, we spotten enkele stevigere exemplaren met stamdiameter van ca 10 centimeter

Andere soorten geïntroduceerd : Canadese guldenroede en Amerikaans krentenboompje.

Deze soorten worden verwijderd of uitgeput. Zo geven we meer ruimte en kolonisatiekansen voor inheemse (voorjaars)flora.

Japanse duizendknoop (JD) mag bij wet niet bij het snoei-afval of composthoop gedaan worden en om verspreiding te voorkomen, zo weinig mogelijk getransporteerd worden.

Enkele opties voor JD (al dan niet kosteloos)

- Bovengrondse delen verwerken in een takkenwal op de plaats waar deze groeide
- wortels uitgraven, verbranden of gedurende 3 dagen verhitten aan minstens 55°C
- afvoeren naar erkende afvoerplaats

2. Aanleg wandelweg : in te tekenen op toegelaten percelen en op drogere stukken. Idealiter een cirkel rond het rietgebied om de landschappelijke beleving te verbeteren. In het rietgebied of tussen riet en zeggegebied een vlonderpad aanleggen

Binnen het project voorzien we het vrijmaken van een wandeltracé, door het verwijderen van takken, opslag en kleinere bomen. Op het terrein bevinden zich enkele grote omgevallen berken, die worden dan met de kettingzaag versneden.

We maaien de vegetatie en werken het takhout weg door dit langs het pad te stapelen of in takkenwallen te verzamelen of als liggend dood hout, zeer nuttig voor allerlei levensvormen. Het toekomstig onderhoud van het wandelpad kan door vrijwilligers gebeuren. Het wandelpad wordt zo aangelegd dat het door het drogere, minder kwetsbare deel van het bos gaat, maar wel met zicht op de zones met (voorjaars)flora en riet.

Het teveel aan takhout wordt verhakseld en kan dienen voor het wandelpad. Op bepaalde plaatsen kan de keuze gemaakt worden om bomen te ringen, zodat deze als staand, dood hout dienst kunnen doen.

Naast de toegang tot wandelwegen kan evt een treillage aangebracht worden.

3. Moerasherstel : Door de verbossing manueel tegen te gaan; vb jonge wilgen, eiken en vogelkers manueel verwijderen.

Door maaien en verbossing tegen te gaan verwijderen we ook systematisch stikstof uit de grond. Dit geeft ruimte aan talrijke plantensoorten die op hun beurt waardeplanten vormen voor vlinders die zeldzamer worden in stadsgebied.

4. Educatieve elementen :

Infobord aan de ingang van het gebied, bijenhotel in het gebied, een ruimte voor een natuur(punt)klas.

We kunnen gegidste wandelingen voorzien met info over historiek, toekomst, natuur en ecologie.

Momenteel werken we al samen met het Hobokens atheneum en lagere school "de schakel", zij komen helpen in de Hobokense polder met beheerwerken. Deze school grenst aan de groene zone. (perceel 23)

Voorbeeld van historiek en verdere bouw en ontwikkelingsplannen in gidsbeurten: erfgoedwandeling in de Hobokense polder en Blue Gate.

<https://www.hobokensepolder.be/Wandelingen/erfgoed.html>

In samenwerking met de maakfabriek (blikfabriek) en vrijwilligers van natuurland kunnen tal van deze zaken aan basis kostprijs ontworpen, vervaardigd en geplaatst worden.

- Materiaal dat Natuurland ter beschikking kan stellen.

Sommige van onze vrijwilligers hebben de benodigde diploma's en ervaring om met machines te werken

- Bosmaaiers zowel accu als benzine
- Kettingzagen zowel accu als benzine
- Éénassige trekker met maaibalk
- Grondboor
- treepoppers
- Takel/Tirfort
- Handmateriaal zoals spaden, rakels, rieken,...
- 2 tractoren met laadkar
- Aanhangwagens
- ...

- Inventarisatie

Bij een bezoek in het gebied op 04/08/2020 inventariseerden enkele vrijwilligers op 1,5u tijd alvast deze soorten. Het gebied was niet vlot toegankelijk, anders hadden we vast nog meer soorten geteld. Zie bijlage

- Next steps

Vraag voor natuurbeheer voorleggen aan blikfabriek/projectontwikkelaar ikv communicatie, toegankelijkheid en samenwerking

Vraag voor natuurbeheer voorleggen aan privé-eigenaars (indien die er nog zijn)

Uittekenen van wandelpad

- Enkele fotos

Het rietveld

Moeilijk toegankelijk gebied

Grasland en pioniersbos

Voor Natuurpunt Hoboken – Raf Van der Veken